

HET BOEK VAN DE WEEK

Een proefneming in oprechtheid.

Het is bij het gros der Engelsche en Amerikaansche schrijvers de gewoonte geworden om met diepe minachting te spreken over de onoprechtheid, het Pharizeïsme van den tijd van Koningin Victoria. En Duitsche, Fransche en Nederlandsche penvoerders volgen het voorbeeld, door de Engelschen zelf gegeven, in dit besmeuren van een der belangrijkste perioden in het leven der Angel-Saksers, hun letterkundig leven ook.

Wel komt er hier en daar — heel schaarsch toch — een enkele nog altijd min of meer aarzende stem zich verheffen tegen het hooghartige, geringschattende glimlachje waarmee schrijvers wier onsterfelijkheid nog wel zeer problematisch is, pygmaën in de literatuur meest, zelfs de reuzen onder de Victorianen plegen te behandelen, maar van een kentering kan zeer zeker nog niet gesproken worden. Men vindt over het geheel genomen zichzelf nog altijd geweldig oprecht, en de tijdgenooten van Koningin Victoria onzegbare hypocrieten.

Wat is daar nu van aan?

Ongetwijfeld was er in Victoria's tijd vooral in het leven der hoogere kringen, met name die van het hof, veel wat de Engelschen met de kernachtige kwalificatie „rotten“ plegen aan te duiden. De ergste dingen, overspel inclusief, werden dikwijls getoetseerd, als het uiterlijke decorum maar bewaard bleef. En daarbij maakte dan een zeker godsdienstig vernis, dat ook over zulk leven bleef gestreken, het innerlijke bederf des te weerszinwekkender.

Het publieke leven droeg nog een Christelijk stempel; de vormen van den godsdienst werden door nog schier alle klassen der maatschappij in acht genomen; men sprak van het Christelijke Engeland. Maar daar was veel doode vorm bij, en Darwin's evolutie-theorieën, welke bevestigd werden door Huxley en waarop Herbert Spencer zijn wijsgeerig systeem bouwde, hadden daardoor gemakkelijker spel in de omzetting der geesten, dan men anders had mogen verwachten.

Was de godsdienst van Engeland alléén doode vorm en huichelarij geweest, zooals de modernen het zoo graag voorstellen, dan zou men echter een nog veel snellere ineenstorting er van hebben gezien onder de mokerslagen der evolutionisten, wier ideeën door de werken van groote romanschrijvers als George Eliot en Samuel Butler ingedruppeld werden in of met ontstellende scherpte opgedrongen aan den ontwikkelden lezer.

Maar er was gelukkig nog veel oprechte godsdienst in breede lagen van het Engelsche volk en ook bij de denkers en dichters komt het wel tot veel twijfel, die door Tennyson zelfs verheerlijkt wordt, wanneer hij zingt:

There is more faith in honest doubt,
Believe me, than in half the creeds,

en wel gaat er bij het botsen van „wetenschap“ en geloof een golf van zwaarmoedigheid over de intellectuele wereld van Engeland, maar zoo gauw gewonnen geeft ook deze zich toch niet, en Browning's Christelijk optimisme verheft zich er boven in krachtigen, klaren jubel.

Maar helaas, de houding van de kerk zelf was aarzelen, ze trachtte om haar invloed op de zielen te behouden de principieele kloof tusschen de evolutie-theorieën en het Christendom te overbruggen door aan de nieuwe ideeën allerlei concessies te doen, die onbestaanbaar waren met een bijbelsch Christendom, het eenige dat ten slotte, omdat het is gegrond op de Rots der Eeuwen, den aanstormenden geestelijken vijand kon weerstaan. Vooral de jongeren verloren langzamerhand hun vertrouwen in een kerk, die de haar toevertrouwde grondwaarheden slechts van halver harte verdedigde, — ik spreek hier uiteraard niet over wat, principieel gezien, toekomstige dingen zijn en waarover de evolutie-theorie ons in een nieuwe richting kan doen denken, als het ons maar niet afvoert van Gods Woord, dat ten slotte in laatste instantie voor het Christelijk denken beslissend is.

„Oprechtheid“ werd de leus van het geslacht der twintigste eeuw. Wie kent de groote woorden niet, ook hier vernomen? „Zichzelf zijn“, „zich uitleven“, dat werd het ideaal, dat men zich stelde, nog voordat de groote oorlog de jeugd aan een proef onderwierp, die haar geestelijk geheel onderstoven moest werpen, omdat zij reeds losgemaakt was van den eenigen vasten grondslag: den redelijken godsdienst, in eenvoud en oprechtheid aanvaard.

Ibsen, William James, Bergson en Freud oefenden hun invloed uit, en het was vooral de laatste, die het streven naar de z.g. „oprechtheid“ bevorderde. „Oprechtheid“ dan speciaal in het sexueele. Daar vloeiden dan ook vele moderne romans van over, tot walgens toe.

Thans komt de Amerikaansche auteur John Erskine met een merkwaardig, ik had haast gezegd

schijning van „Hou Zee“ een heel artikel in deze rubriek meen te mogen wijden. Dit eerste christelijke jeugdjaarboek is een uitgave, waarvoor we bijzonder dankbaar moeten zijn, en den heer Kok komt de eer toe, dat hij begrepen heeft, dat hier een taak lag voor den christelijken uitgever, die geen uitstel lijden kon. We moesten een christelijk jeugdjaarboek hebben en hij heeft het ons verschaft. En wel verre dus van te meenen, dat dit boek in zijn fonds misplaatst is, moeten we erkennen, dat het in zijn specifiek christelijke boekerkijk volkomen ad rem is.

...

En nu het boek zelf.

Door twee in onzen kring bekende auteurs, P. J. Risseeuw en Q. A. de Ridder geredigeerd, is het een heel goede proeve van het soort geworden, een positief-christelijk jeugdjaarboek, goed uit het oogpunt van jeugdlectuur en goed als christelijke jeugdlectuur. Er is afwisseling, er is ook spanning en enthousiasme, maar bovenal, er is gezond en binnen het bereik der jonge lezers liggend christelijk belijden en beleven in de verhalen, die hier zijn samengebracht. Die verhalen alle, al is het slechts met een kort woord, hier aan te duiden, ligt buiten het bestek van dit artikel. Slechts zij vermeld, dat bekende christelijke jeugdschrijvers als W. G. van der Hulst, G. Ingwersen, J. Lens, Q. A. de Ridder, P. J. Risseeuw, N. W. van Diemen de Jel en A. Wapenaar bijdragen hebben geleverd, dat er een pakkend Indisch verhaal in voorkomt van Ds D. K. Wielenga, een aardige historische schets van G. K. de Wilde, het verhaal van een zwemwedstrijd, door M. van Kempen (dat in zijn oriëntatie naar het christelijk beginsel sterker had kunnen zijn) en een vertellende beschrijving van dieren en plantenleven in de duinen, door G. P. Klijn. Ook zijn de bijdragen van „leerzamen aard“, die in het jeugdjaarboek thuis hooren, niet vergeten: J. Claus leverde een geïllustreerd artikel over aviatiek en A. H. Koppiet zette uiteen „wat onze handen kunnen maken“. Illustraties werden geleverd door Pol Dom, Tjeerd Bottema en B. S. Claus en een kleurige hand, met den tekenenden titel „Hou Zee“, werd om het geheel geslagen.

En zoo hebben we ons eerste christelijk jeugdjaarboek.

En begin, en dus nog in het stadium der ontwikkeling en voor verbetering vatbaar. Met name kan naar uitbreiding worden gestreefd van die stof, die de belangstelling voor het jeugdjaarboek van langeren duur doet zijn dan de, meestal korte, periode van het eerste lezen. De interesse der jeugd is vluchtig en daartegen moet zekere weerstand ingeschakeld worden. Het is een van de goede dingen van het moderne jeugdboek, dat het de lezers wat te doen geeft en telkens weer in handen genomen wordt, omdat een raadsel, een puzzle, een knutsel-voorbeeld nog niet zijn afgedaan. Verhalen alleen verzekeren het jeugdboek geen blijvende plaats in de belangstelling der jongeren; het zijn er maar weinigen, die een eens gelezen verhaal nog eens en nog eens overlezen. Wanneer er niet een aanleiding is om het boek telkens weer uit de kast te halen, zullen de meesten er niet toe komen om een verhaal nog eens weer te beginnen, wat wel het geval kan zijn, als ze, bij het openslaan van het boek, om er een niet opgeloste puzzle of een schema-teekening in te zoeken, titel of illustratie van de vertelling, die ze geboeid heeft, terugzien. Aan dit niet te onderschatten inhoudselement, kan een tweede jaarboek — dat, blijkens het „eerste“ in den bijtitel immers volgen zal — meer aandacht schenken. Algemeene illustratie, die dus niet behoort bij een bepaald verhaal, vertelling-in-teekening, puzzles, raadsels e.d. zijn daartoe noodig. Wat kan b.v. het christelijk jeugdjaarboek een instructieve vriend in onze gezinnen worden, als het Bijbelsche raadsels opgeeft, in teekeningen en woordfragmenten, in den geest van het aardige boekje, dat al jaren geleden bestond. En wat is er — mits met verstand gedaan! — niet een partij te trekken van de puzzle-woede, die onze kinderen heeft bevangen. Met de toevoeging van zulke inhoudbestanddeelen zal ongetwijfeld het jeugdboek langer in de handen der jonge lezers blijven en daardoor wordt de kracht, die van de lectuur-gedeelten kan uitgaan, vermeerderd.

Ik maak deze opmerkingen, omdat ze liggen in de lijn van dit artikel en ze de overweging van redactie en uitgever verdienen. Ze betreffen niet de hoofdzaak. Die is en moet blijven het echte christelijke verhaal. Want, zal het Christelijk jeugdjaarboek werkelijk christelijk zijn, dan ligt daarin het zwaartepunt; wat ik wil toegevoegd zien, is nuttige en leerzame ontspanning, zeker, maar vooral toch ook middel om het verhalende langer onder de aandacht te doen blijven, doordat het boek langer de belangstelling houdt. En wat dan die hoofdzaak betreft kunnen we, met wat ons in deze eerste proeve geboden wordt, tevreden zijn.

In deze verhalen is het eerste jeugdjaarboek christelijk en daar zijn we redactie en uitgever dankbaar voor. Wie daarom voor zijn kinderen een goed boek ten geschenke zoekt, kiese dit jeugdjaarboek. Het zal een welkom cadeau wezen.

C. T.

was, volkomen afgelegd. Het verlangt een plaats onder de boeken in de etalage der boekwinkels, ja zelfs, het trekt door zijn grootte en zijn jolige fleurigheid in 't bijzonder de aandacht. En ook heeft het geheel verloren dat vaderlijk-moraliserende van zijn voorgelicht, dat nut en deugd en vlijt altijd vooropstelde en „aangename uitspanning“ slechts mogelijk achtte, als die stond onder het zedig opzicht eener nooit uit de plooi komende braafheid. Want het durft met kennelijk plezier te vertellen van jongensstreken, het zet schallend een liedje in van grappig alloor, het komt afdragen met karikatuur-teekeningen en geestige pennen — het is jong met de jeugd. En in plaats van een gepruikte schoolmeester of een strenge suppoost als zijn voorvaderen, is het een jolige, gezellige, soms zelfs uitbundige kameraad van de jeugd.

De moderne vriend van het moderne kind! Want in dat karakter sluit het precies aan bij het karakter der moderne jeugd, die immers ook al de Van Alphenische effecten heeft afgeschud en met vrijmoedigheid een eigen plaats inneemt temidden van de groote menschen. Het moderne kind leeft niet meer in de kinderkamer, ergens op een bovenverdieping van het groote-menschen bedrijf, zonder persoonlijkheid en zonder oordeel, maar het vult met zijn luidruchtige tegenwoordigheid heel het huis en heeft in sport en spel een eigen wereld.

Maar er is nog iets. Het moderne jeugdboek brengt niet alleen dol-avontuurlijke vertelsels, spannende match-verhalen en grappige platen, het bevat ook instructieve bijdragen: over fotografie-kunst, over radio-toestellen, over hand- en knutselwerk van allerlei slag, over automobielen en vliegmachines. En daarom is het weer de moderne vriend van de moderne jeugd. Want te liefhebberijen van ons jonger geslacht richten zich, met hun belangstelling, op de dingen van het moderne leven: men neemt zijn eigen foto's, bouwt zelf 'n radio-toestel, knutselt in een imitatielaboratorium ergens in een zolderboek met elektriciteit en chemische stoffen, interesseert zich voor de auto- en vliegtuigtechniek. De jongere van lezen tijd heeft ook in dat opzicht zijn eigen wereld, die vaak zoozeer heel zijn denken en doen in beslag neemt, dat het leeren, voor het Van-Alphenische kind een deugd en vreugd, doodeenvoudig vergeten wordt. Over het opengeslagen schoolboek heen ligt het schema van een zooveel-lamps radiotoestel!

Het moderne jeugdboek, dat een zelfde enthousiasme aan den dag legt als de jonge lezer voor alles wat het jonge leven interesseert, is dus metterdaad de moderne vriend van de moderne jeugd.

Naaat uitgebreide buitenlandse bestaan er te onzen ook enkele origineele jeugdjaarboeken. Sinds eenige jaren kennen we „Het Jongensjaarboek“ en „Het Meisjesjaarboek“, van de Uitgevers-mij Leopold te Den Haag, Van Goor en zonen te Den Haag brengen een „Winterboek voor de Jeugd“, W. de Haan te Utrecht geeft „Stavast“, „Het boek der uitvindingen“, „Het boek der ontdekkingen“, en zoo is er meer.

Over 't algemeen kunnen we van deze jeugdboeken niets dan goeds zeggen. De leerzame bijdragen zijn werkelijk instructief en helpen, door handige teekeningen en schema's, door makkelijken vorm en vakkundige verzorging, de jonge zoekers vaak zeer verdienstelijk; de verhalen van roei- en zwempartijtjes, van fiets- en kampeertochten, van wedstrijden en sportprestaties, zijn gezellig en fleurig; de detective-geschiedenissen, ook altijd begeerde lectuur, naar den eisch van het soort spannend en geheimzinnig; de platen, foto's, reproducties precies naar den smaak der jongeren — er is veel in deze boeken, dat te waardeeren valt. En volkomen begrijpelijk is het, dat de jongeren van dezen tijd naar die jeugdjaarboeken grijpen, dat het soort op zichzelf de populaire vorm is van jeugdlectuur. Een jeugdjaarboek is een bezit, dat niet dadelijk, gelijk dikwijls het verhalende boek, als het gelezen is de belangstelling heeft verloren.

...

Met deze analyse van inhoud en beteekenis van het jeugdjaarboek ben ik een stap dichterbij het eigenlijke onderwerp van dit artikel, de bespreking van Koks jeugdjaarboek. De verschijning van deze uitgave wordt eerst in het licht van deze algemeene beschouwing in haar wezenlijke waardij gezien.

Het jeugdjaarboek is, gelijk ik zei, de vorm van jeugdlectuur, het boek, waarop de jongeren van dezen tijd in het bijzonder gebrand zijn. En nu bestond het tot nu toe alleen als „neutraal“ boek. Voor een van de meest in den smaak der jeugd vallende vormen van lectuur hadden we niet anders te bieden, dan neutrale boeken. En al is er nu in de bestaande jeugd-magazines veel, dat we verdienstelijk achten, we verlangen voor onze jeugd toch allereerst christelijke lectuur. Zooveel in ons vermogen is, moeten we onzen kinderen het christelijke boek in handen geven en we kunnen niet tevreden zijn met een, overigens goed, neutraal boek. Hier was dus een leemte, zelfs een groote leemte, gezien de plaats, die het moderne jeugdboek inneemt in het moderne leven. We hadden noodig een christelijk jeugdboek, en dan zoo één, dat wat betreft de qualiteit als jeugdboek, een vergelijking met de andere kon doorstaan.

En ziehier nu de reden, waarom ik aan de ver-

er iets infor-

g handhaven, ritter der sy-

J. W.

in ons land

ag een betoo- nog nooit had

n en te Rot- z.g. „vloot- op de been

fische neutra- litaisme ver- beweging te

werd het be- lijk slagen.

emonstratie“. met wappe- cranten, maar t is openbaar

izenden kwa-

geroepen —; nonstratie op

it in ons land god zal wor- gedankt voor

onstroert zijn elen. Wilt ge

en de kleine le kamp zijn. thousiasme. landers, door n vergelijking onnoozele — mee te doen eilig beginsel

wereld laten

msterdam, en t is dat, die krijgen: „er

J. W.

UNST

urboek.

dsten tijd bij i verschenen, ruk misschien beschouwen: ugdjaarboek“. sophische en gedegen fonds jeugdjaarboek woon, dat de eerenden ver- aan de markt actuur — een we hem niet- ken, hem zoo uitgave te zien

ezint op wat lering spoedig t, dat de heer r van jeugd- christelijk en allermoe- stelijk stempel meening van en bespreking e waard acht.

e vriend van het oude ge- agelingen voor te uitspanning e honderd jaar odel van het n, de typische at wils“. Met r gemeen dan noch van het er iets over. h en afwisse- an bescheiden- n grootvader